

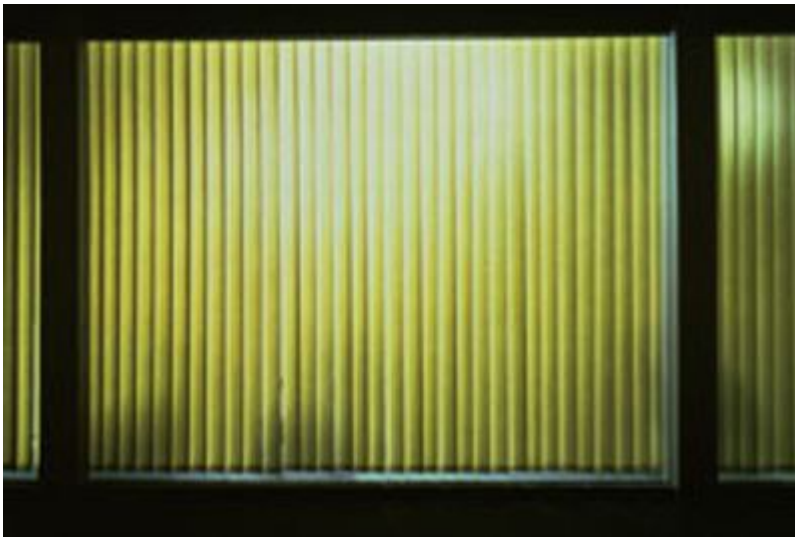
שוטף ומתמלא / ביקורות

מסע דילוגים

2008-04-06 13:32:11 יונתן אמיר

ב"התרוקנות" - תערוכה המוצגת עתה במוזיאון תל-אביב, כדאי לשוטט בדילוגים. אחרת האדישות מנצחת.

בע"מ", המוצגת כעת במוזיאון תל-אביב. ניתן ORS יש שתי דרכים להתבונן ב"התרוקנות" – עבודות מאוסף דורון סבג, חברת לשוטט בין היצירות המוצגות בתערוכה משל היינו מבקרים בלובר, הנכנסים לאולם המוקדש לציור צרפתי מן המאה ה-17, מדלגים על פני חלקים מן האוסף ועוצרים רק לנוכח עבודות הלוכדות את תשומת ליבנו. הדרך השנייה – התייחסות אל מכלול העבודות כאל תערוכה שלמה – מומלצת פחות, משום שבמקרה כזה לא ניתן להתעלם מן העובדה שמקבץ העבודות מהווה בסך הכל רשימת מצאי אופנתית, שקובצה לתערוכה שניכר כי מרכיביה ותכניה עוצבו בישיבות דירקטוריון. תחושת חוסר אחריות עולה מן התערוכה ומתחילה כבר בשמה – התרוקנות – הטיה שמציגה את תהליך הריקון כתופעה פסיבית הנתונה בידי שמייים, כאילו אין קשר בין תחושת הריק שעשויה להופיע ביצירות ובין העולם שאפשר את תנאי יצירתן, רכישתן לאוסף והצגתן במוזיאון באופן בו הן מוצגות. שמה של התערוכה, כמו גם ההסברים המלווים אותה, מבקשים לפטור את יוצריה מן הצורך לתת את הדעת על העניין. לא ריקון, לא ריקנות – התרוקנות. עבודת האוצרות עצמה, שמקבצת גג אחד מגוון יצירות שהקשרים ביניהן, מלבד תקופת היצירה, רופפים במקרה הטוב ומופרכים במקרה הרע, מאופיינת גם היא בחוסר אחריות. התרוקנות היא מושג אוורירי למדי שבהיעדר דיון תיאורטי אמיתי נותר גם הוא עצמו ריק מתוכן. מה בין הפאתוס של ארז ישראלי להומור של גילברט וג'ורג', בין הגועל של הרמן ניטש לתחכום של דגנית ברסט, או בין הרמזים החמקמקים של טליה קינן לגרוטסקיות של ג'ק ודיינס צ'פמן, שמציגים כולם בתערוכה? נסו לחשוב לרגע גם על יצירות שונות המוצגות בכל מני גלריות בימים אלה: תצלומים של יגאל שם טוב בגלריה דולינגר, מיצב של נטי שמיע עופר בנגה, רישומים של יואב אפרתי בפלורנטין 45, פסלים של שי צורים במוזיאון תל אביב עצמו. נדמה לי שבנסיבות דומות ניתן היה לדחוק את כולן, ברצון או בכפייה, תחת מטריית ה"התרוקנות", ואולי, באותה מידה, גם תחת "הכתרת התמלאות".

תומס דמנד - חלון

במצב כזה נראה שהדרך הנכונה לשוטט בתערוכה היא בדילוגים ועצירות לצורך מפגשים מעניינים. אפשר להתחיל בציור של מיכל נאמן וסרט וידיאו של קרן רוט, המוצגים בכניסה לתערוכה. עבודתה של נאמן "הריקות הפרטית שלי", קשורה בחלל אמנותי-נשי-מקומי שיכול היה לשמש דווקא כתמרור אזהרה בפני רבות מן ה"התרוקנויות" הנוספות שמוצגות בתערוכה, דוגמת אלפי הזבובים המתים המודבקים לבד שחור בעבודתו החדשה של דמיאן הרסט, כוכב שריקנות העבר הסטרילית שלו הפכה בשנים האחרונות לגודש ציני שלא ברור מה ערכו המוסף (מלבד הערך הכלכלי). קרן רוט מציגה סרט וידיאו שצולם באמצעות מצלמת מעקב רובוטית שהוכנסה לתעלות הביוב של העיר אסקס באנגליה. המצלמה שטה בזרם של טינופת, תועה במבוך הבטון במסע של פחד ומסתורין המתפוגגים בדיעבד, עם היציאה אל אור היום המעורר. מחדר ההקרנה אפשר לעבור אל התצלומים – המדיום החזק בתערוכה – ולהתבונן בעבודות של תומס דמנד, וים ונדרס, צה צונג לאונג, ינאי טויסטר ואחרים.

ב"ג'ורדנו ברונו", תצלום מוקדם (1989) של הצלם הגרמני אנדריאס גורסקי, זוג גברים לבושים בבגדי חורף אירופאים, יושבים על ספסל ומשוחחים, מוקפים במה שנראה כמו פארק שאסון קשה או בצורת הפכו את אדמתו לחול וייבשו את הצמחייה שגדלה בו, עד שהפך לחורבה דהויה ומפורקת (מה שלא מפריע לגברים להמשיך בשיחתם). זה תצלום המביט באירוניה על המסורת הרומנטית מתוכה צמח. למרות שהוא מעוגן במסגרת פוליטית של זמן ומקום, מותיר התצלום מרחב פרשנות גדול עבור הצופה. מבט נוסף על רומנטיקה מופיע גם ברישום של יהודית ספורטס, אם כי נדמה שכאן, כמו גם בעבודות אחרות של האמנית, העיסוק הזה מושפע מעודף אינטלקטואליזציה. בעיה דומה מאפיינת גם את עבודתו של מיכה אולמן, אמן שאני מאד אוהב בד"כ, המציג בתערוכה מיצב המורכב משולחן וכסא מברזל חלוד הממולאים בחול אדמדם, שנגררו והותירו סימנים על הרצפה. יש בעבודה זו שילוב בין פאתוס לקריצה עיצובית ואלגנטית. רישומיו של אולמן ופסלי השטח שלו מעניינים יותר.

שלטים המוצבים בכניסה לתערוכה "התרוקנות" מתריעים בפני המבקר כי העבודות המוצגות בה עלולות לפגוע ברגשותיו. זה איום (או הבטחת) שווא. רוב העבודות אינן פוגעות ברגשות ואף מפספסות אותם לגמרי. באדישות דומה מתקבל גם ההסבר המלווה את עבודתה של קבוצת האמנות הוינאית ג'לטין, בו נאמר כי "חברי הקבוצה מבקשים לבעוט במוסכמות חברתיות ובעולם האמנות". קשה להתייחס לפסל הדמות המעוותת המגירה נוזל חום דמוי הפרשת גוף, שנרכש על ידי חברת כוח אדם ומוצג במוזיאון, כאל בעיטה במוסכמות, ובכלל, הנטייה של אנשי המוזיאון להתלהב מקקי, שבאה לידי ביטוי גם בתערוכתה של [זויה צ'רקסקי](#) שהוצגה בביתן הלנה רובינשטיין בשנה שעברה, פתטית למדי. לצד עדכניות וגיוון, חושף סדר היום האספני מצג שווא של חתרנות המלווה בשכנוע עצמי. יש שיחשבו שזה מתריס. אותי זה מביך.

בע"מ ORS התרוקנות – עבודות מאוסף דורון סבג, חברת מוזיאון תל-אביב לאמנות אוצרות: איה לוריא ונילי גורן